Paranics László - Atarneusz Dombsziklái Siratják Hermeiaszt

(történet-irodalmi vázlat – kis novella)

Üzenetközölvény a halottak soraiból, a hős Arkhütasztól.

ab origine:

Theophrasztosz épp körüljáratta az athéni agorát az éjszakai parókiák napján, ünnepel az akadémiai csőcselék, gondolja... majd megtörölgette kelengyéjét, hol khitónját megvilágította a holdfény, s minduntalanul szétpergett a felületén eredezett pránai foltok pettyteátrumán. A tücsökzene nem vonja hegedűjét most, apró lassításban játszik több 100 halott hoplita szelleme sziluett-táncot az éjszakai lámpa fénypatronján, melynek fénye a Parthenon kannelúráin, s bejárati homlokzatán tükröződik vissza. Három platonikus szeretőnek szapphói költőszavát hallja meg, kik az egynemű párosodás kegyeletes malőrjeit viselik, de boldogok. Az athéni szegények köröttük még, kik fakírként csinálnak bohócot magukból a nappali vagy esti tagozatos, egyéni melodrámai táncdidaktúria közepette, láthatóan vágynak egy kellemes szószékre, hogy újra kiéljék magukat, mint tán régen. Sokuknak már porosodó, avítt, szakadtszurtos bársonyán villant az éjjeli holdtükör árnyékballonjából is egy kesernyés részlet. Mezítelen férfiak, s félmeztelen, zsákpantallót viselő ifjúbakfisok járják a tsamikoszt az athéni köztéren, egy-egy rózsaujjú hajnalba igazolni vágyott megarai lírát festő kithara hangjára eszmélnek a demokratikus filozófusok. Megjelenik a vásárcsarnok szegletéből egy férfiarc, Apollóniász és egy Mercurius pároszi és pentelikoni márványszobrának soraiból tápászkodik fel Theophrasztoszhoz, s megszólalásában van valami szakrális és mégis természetes intellektum.
Xenokratész: - A makedónok nem törtek át ezen falainkon, II Philipposz gyenge athéni kősáncaink áttöréséhez, s te szellemjárások kedvemésztő táncának mulandóságát pásztázod e ekklíszia falain?
Theophrasztosz: - Igen. A hősök nyernek először betekintést a színfalak mögé, mint te is, gondjait viselted a Mesternek hosszú éveken át, erre altruisztikus, s hálás tanítónk házába parancsolta lelked, hogy ne hadak ura légy, hanem magad is iskolát vezető proféciátus. Nem csak azok a hősök, kik fegyvert forgattak bekövetkezett halálukig, kalamáris helyett, csak gyávák magukat hősgyilkos mivoltukban felemésztetni a bűntudat alól.
Xenokratész: - Falánk egy nemzetség ez a makedón, úgy érzi vajon Arisztotelész is, hogy érdemesebb volna lepaktálni a dinasztiájukkal, hogy megelőzzük a további szenvedést Attika és Anatólia között, ami még reánk várhat?
Theophrasztosz: - Marha nehezet kérdeztél, Testvérem. Valóban dinasztiánk nem fedhető az övékkel. De egyelőre úgy érzem a perzsáknál jobbak, így mikor Xerszész Mardoniosznak tanácsára ellenünk fordult 130 évvel ezelőtt, míg a déliek spártai támogatást kértek, úgy északon Thesszália köré sereglettek a nehézpáncélosok, s hadiflottajárások ezer meg ezer szirének hangjára, kik a holtak himnuszát játszották hőseink emlékfalára. Százezrek állítottak falat városállamaik köré, hogy védeni tudják földjüket és népüket a hódítóárják ellen. Roppant nehéz volt.
Xenokratész: - Tudsz valamit a nyugati Épheiroszról? Még most is Amüntasz uralkodik az ottani nép fölött? Komoly problémát jelenthet még nekünk, ha a görögségünket fenyegetik a makedónok, nagyon serényen hatoltak tőrükkel a szívünkbe, lassan ellepik Attikát is. Félek.
Theophrasztosz: - Tudod, hogy ezt a pendulumot megértsük pontosan, tudjuk jól, hogy itt bizony nemzedékek övezik egymást körülöttünk, a műveltségalapjai lassan vesznek fáklyafény vonulatai alá, irányelveink nem következtetnek emberöltők koraira, sokuk tudtunk nélkül vész el, s katakombákban őrzik emléküket, még annak is, akiről tudjuk, hogy hozzánk tartozott, de nem ismertük valójában. Ha emberekkel bekövetkezik, bekövetkezik hatalmakkal is.
Xenokratész elhallgatott ezután, tudta nem érdemes tehetetlen helyzetükben most távolabbi testvérnéppel törődni az elszigetelődött Athén falainak börtönében, a politikai krízisről tematikát

feleleveníteni újra értelmének szűkületében állana, hiszen érdeke vádlottjai vagy hallgatnak, vagy gyanúsítottként valóban nem tudnak semmit. Ő is hazájuk ornamentumait vizslatta, s a Parthenon akrothérionját a nap-éjegyenlőség csalóka szeles hullámhosszán ringatta egy méla fantazmagóriába, s a fáradtság rátapadt az arcukra így hajnal derekán.

Szümpozium az asztal hevében, poharat emelvén az akadémiai diákok és tanárok bankettjén, nagy a vígság, nobilis a közhangulat, zajai távoli utcákig nyúlnak el, a tücsök morajlás rákap a lágyan simogató szélsüvítéssel egy omló, s bágyadt duettre, mely csak vakon csalja meg az ösztönzött, fennhéjázott bálmulatozást: s gondoljuk, ily az örömittasok áristomja. Érezhetetlen az éjszakai tündérvirág illatja, csak a pántlika és fafaragások orrcsalogatója az, ami beárasztja az ókori szennyesmocskától is idült vendégtáncmulatságot. Vidéki phülékről idelátogatott asztalbontásért felelős adósszolgák kísérték ide városi tanácsok főnökeit, hogy a szabadtársadalom megszólításában emeljék boroskupáikat oly magasra, s ilyenkor a pocakos inasok, s cselédek rándítják össze szemöldökeiket, kérdezvén: miféle szabadok? Miféle szabadok felé szólnak ezek az arisztokrata puritánok? Igaz, szabadnak lenni annyit jelent, hogy démosziak köréből a tehetséges kezűeket szolgának vagy fegyverhordozónak adják, míg a városi polgárok fiai megkaphatják az ephéboszi tankötelezettséget a seregben, hogy korán felnőttnek hivalkodják őket... Micsoda kerékkötés és emberi jogellenes vétek! Az arkhónok elődje megmondta, hogy a szegényekből nem lesz vezetői tiszt: el is felejtették már kivolt 75 évvel ezelőtt a nagy Periklész... pedig ő is szorgalmazott újpolgári jogokat, és csak duplakenyérhéjra elegendő pénzt hajított a nimolistáknak... Demokrácia?! S fancsalian odanyögték: ez a napi díj, ami jár nektek, mondják gúnyorosan, költőien kérdezve a levegőtől az akadémikusok rákényszerült seggnyaló-kórusa, kiknek csak az asztaltisztítás és poháröblítés jutott.

Stagirai Arisztotelész és a Ponticából származó kortársvezető Hérakleidész emelte poharát az akademikusok összejövetelének dicsőceremóniáját illető ünnepélyesség jegyében. Jó magasba, és éljenezve az első peripatetikus iskola felavatását lírai zenekísérettel. Az iskola kijelölt helyszíne még nem tudatosult az új mesterben, ki nem osztotta Platón idealizmusát, s elavultnak tartotta. Büszkén felnézett a képekkel díszített mennyezetre, a mennyezeti csillárra, s hangja ércre kapott. Mondta Arisztotelész hírekkel szolgál a makedón-udvarból, s a kis Alexandrosz tehetségéről, melyet megkíván nyerni magának hopliták vezére, ki nem kíván évtizedekre legalább hadat viselni egyetlen diktatórikus néppel szemben sem. A perzsákkal karöltve a szintén városokra éhes makedónokat megemlíteni bátor dolog volt az Akadémián, most már a szervezett csoportokat alkotó platonikusok, hérakleitikusok, preszókratikusok, arisztoteliánusok, szókratikusok körében, de ez talán az orkánhangú Szpeuszipposz távolmaradásának okaként történhetett pont így meg. Nem győzte semmi sem visszafogni, ha hajtották az erupciók, tombolt, mint a szélvihar, megremegtek bele a bolthajtások is. Leveleiben dicsően szólalt II Philipposzhoz, de ökölbe rándult keze, gyűrte a levelek felesleges epilógusait és az asztalra csapott az akadémiai rektor szobájában, a tudományos filozófiai iratokért felelős elnökjelölt. „Ez lehetett a tanítás és tanulás közötti intermezzo” - gondolták társai, egy pár drasztizált perc mikor a déli szigetek édesborát is keserűnek érezte.
Egy harsány hang az előtér hátsószélében kiabál be a gajdos tömegbe.
Eudémosz: - Erasztosz! Miért nem jelentesz a szentfüvek gyógyírjéről? Kerülnünk kell a pótolhatatlan veszteséget, hogy ne legyen instabilitása vezetőink kívánatára, úgy érzem értesülniük kell róla, hogy az Akadémia megmentheti a Hellász jóhírét.
Erasztosz: - Nem hiszem, hogy a fizikai orientáció és a matéria szintézise a legmegfelelőbb az ünneplésünk elrontására, ne felejtsd! Athén tisztjei hivatalosan is bejelentik az elkövetkezendő napokban az éves tudományos értekezéseink beszámolóit.
Eudémosz: - Lehet Aszklépiosz megáld egy medáliával a hősök palladiumán.
Hérakleidész: - Csak őrizze meg nyugalmát! Nem szükséges tudományos balgaságaink beavatásával

megmásítani a mámor metafizikai körfogásának szabályszerűségét. A tudomány keltet új napokon, munkaidőben új magvakat, minek ezen vesződni egy kukacoskodó, hajthatatlan rögeszme terebélyhitén?
Eudémosz kissé harapdálta szájaszélét, tudták róla, hogy beilleszkedése gyermekkora óta a változatosságot felülmúló kutatások és kísérletezéses kevélymunkákat jelenti. Természete barátságosan közelített meg mindent, amelyek érinthetik az akadémiai lázban élő filozófusokat és pedagógusokat. Szerették körükben, néha csak a rektornak az agyára ment fontoskodó stílusával, hol cikornyás igéiben, s pedáns a gyakorlatában. Kiváló retorikus is volt, de kimondottan az orvoslástannak áldozta életét.
Arisztotelész felállt az asztalától és fejét karnyújtásra fordította az őt figyelő hátsószakavatottak felé. Mind látták rajta megszólalása egy kis tizedperce annak a tudáspróbának, amely pislogással követte lejegyzéseit a pohárköszöntőnek prológusa alatt, s várták lázasan a rózsaillat első színjátékát felocsúdni. Hangja pedáns volt, s ércesebbnek mutatóan elég férfias mellékesen, s így szólalt -
Arisztotelész: - A makedón király fia harcászatot tanul legújabb hírszerzéseim szerint. Apja nem fogadta el többkegyeletes felajánlás jóvoltából sem a szakállas, gyengehitű és hazug matuzsálem Iszokratészt, sem jövendőbeli újvezetőnket a gyermek pedagógiai székbe. Micsoda kihívás és megvetése ez hazánk, s népünk krónikájának!?
Lasztténia: - Testvér, ez remekbeillő orgánuma a jövő megkísértésének, de hogy-hogy nem emeltek szót minden népünk nagykövetőjéről: Platónról?
Arisztotelész: - Egykori vezetőnk már aszkézis állapotában van, s várja a túlvilági csend és béke színdarabját. Nem érzi már magát corpuserős nemzedékek mesterének. Egyébként is politikai tanulmányainak tervétől korán eltért az Isteni-ideák megtagadása miatt Istenkáromlás vádjával halálra ítélt Szókratész tragikus halálának bekövetkezte után, a mestere nemcsak tanítója volt, még barátja is állítólag. Mind-mind dicső emlékszavak, s a mester szájából erednek. Egyes évtizedeit Dionüsziosz diktatúrájának zsarnokságában kellett élnie, s befolyásolta tudományos munkavégzésében is. Mikor már embereket vesztett el maga körül, kiket szeretett, elhitte magában „a káprázat csodafilozófiát". Az élet csak egy utazás, és talán egy örökutazásnak egy hosszabb állomása, véli.
Kalliposz: - Mit gondolsz Testvér, netán megbolondult?
Arisztotelész elmosolyodott, s válasza méltóztatásáért egy csöppet sem áldozott a hezitáció felé.
Arisztotelész: - Nem, nem tudni pontosan mennyire ködlenek fel előtte rémképek, de véleményem szerint tisztában van hitével. Ha tisztában vagy valamivel, s érvekkel támasztod alá bizonyítását, nem nevezhetnek bolondnak, csak legfeljebb őrültnek titulálhatnak, de ezt magad kell eldöntsd, hogy az ösvény melyik oldalára képzeled magad!
Kalliposz: - Tehát, akkor se nem bolond, se nem őrült.
Arisztotelész: - Meggyőződése az akademikus tanácsnak, hogy beláthatóan nem.
Lasztténia: - Mégis mit tehetnénk érte, hogy nyugodtabb legyen hite, s boldogabb ideje végső álmáig?
Arisztotelész: - Lassan elhagyom magam is e iskolát, hogy a sajátomnak szenteljem életem. Mindenkinek borul a méhkasa, Drága Testvérem! A lelki ítélőszékünk erre nehezedik múltunk elvétett és nem beteljesített feladatai miatt, s ettől még nagyobb a sóvárgás a fiatalságunk felé, de időskorában az ember vélhetően belefárad a lelkiismeretfurdalásba is. Ezért fontosnak véljük itt az Akadémián, hogy fiatal korunkban, míg agilis bennünk az életkedv és pengeélen hegyesedik az életerőnk tudjunk idejében minden sorsunk rendeltette küldetést rendre elvégeznünk. Hacsak egy fontosat is kifelejtünk életutunk során, azért lelkitortúrával kell megfizetnünk aggastyánként, akkor mást már nem tehetsz, mint bíztatni kötelezel másokat, hogy még megteheti, hogy jobban csinálja, mint mi.

aliquam medium:

Platón kegyelmes agóniája.

Bársonycifra az athéni utca, ugyanis az akropolisz nagy esküvői karneválra készül, Platón ágynak dőlve déli gyümölcsök ízében füröszti magát, nem kíván nehéz ételeket enni az athéni filozófus, szellemiség vadász-hajhász 80. évében jár, s az atyai szentfeloldozásban ő előtt tisztelegve dőlnek az akropolisz néhány dóroszlopai. Az ég tiszta, a nap pránatűze csillámlóan hatol bele a mediterraneumi partvidék kikötői bástyáiról jól látható tengeri öbölnek víztükrébe. Rőzsepattogás, s keselyűk muzsikaszólama nyél gyűrűláncot a Plataiából, Szalamiszból, Thébából és Marathónból tivornyázó katonai kürtjelekkel adva bálványt képző, s örökséget megtisztelő Athénnak egy csipetnyi szeretetet is, melyet vadul gázolva loptak el legalább egy egész évszázadra visszamenőleg a lakedaimóniak és a déloszi szövetség arkhónjai. Plátói szerelem a plátói hősöknek, így fogalmaznak Xenokratész és Kalliposz esszéiben az akademikusok újnemzedéket kitöltő diákseregei. Az athéni úripalota anticamerájában már várnak sorukra a tiszteséget, s feloldozást kajbáló diákok és tanárok, kegyelmes nagy óhajt nyújtva a végtisztelet felé. Platón codicillusában a tehetségesebb tanítókat ruházza fel az általa évtizedekkel korábban létrehozott Akadémia rektorszékének hivatalos elfoglalási kötelezésjogával. Athéni paraszt fia futárszolgája a démoszthenészi hadvezérnek, s athéni macskaköves utcákon burjánzik a híre még mindig a tavaly bekövetkezett olünthoszi ostrom pusztításának. Arisztotelész pere az őt athéni-alkotmányának elárulásával vádoló nagy athéni -rétor Iszokratésszel folytatott vitaanyagának hosszú bírálati vádirata időkre megváltoztatta a nagy démoszi fellázadással köszöntött athéni iskolák viadalát. Most tanaik és pártfogó diákjaik békét fogadtak meg Platón ágya előtt, aki még ébren kívánna maradni a nagy athéni menyegzői ünnepély bájos előadásáig, ahol táncolnak Thaleia múzsái, s Kalliopénak tisztelgő énekkórusok, s lírikus igricek ontanák a pásztordalt, amelyet az eclogákból jól ismer e irodalmi szeánszok csarnoka. Arisztotelész, s Szpeuszipposz várják a testámentum írásos engedélyét, mellyel valamelyikük élére hághat az Akadémiának, ám Arisztotelész az elmúlt időkben megalapította saját magánkollégiumát, melyet szekretáriusokkal, és magasszínvonalú filozófusokkal, realista gondolkodókkal kívánna megtölteni. Alapvetően már egy ideje Szpeuszipposz akarnoki ereje döntött az Akadémia további sorsáról. Platón szobája előtt Démoszthenész-pártjának egyik athéni védőszolgálati katonája őrködött, szigorú parancsot kapott, nem engedhet be senkit sem az egyetemespolgárok holnapi esküdöző napjáig. A pohárköszöntő előtti járási időben Hermeiász nyújtotta át a postát Képhiszodórosztól kapott kihívó üzenettel, melyben a jövőheti athéni bírói egyesület kívánja vázolni az Arisztotelész-Iszokratészi vitát a törvényszéki principium asztala előtt.

Valaha Iszokratész, ki perzsaellenes athéni politikusként robbant be a köztudatba, mint a negyedik legnemesebbnek tartott hellászi rétor, árulónak nevezte Arisztotelészhez legközelebb álló felmenőjét, apját, Nikomakhosz-t, mert II. Amüntasz uralkodó udvari szolgálatára tett esküt. A Panégürikosz, vagy a Plataikosz egykori szerzője már makedón-párti nézeteiről híres az Alkotmányos Arisztokratikus Köztársaságban. Arisztotelészt bölcstelen tudományos és többsoros személyiségsértő koholmányai miatt bünteti és üldözteti Athénban azon törvényszéki bírák és esküdtek asztalai előtt, ahol néhány évvel ezelőtt ő is logographoszként tevékenykedett. S saját retorikai furfangjaiba evezte a jogi alkotmány paragrafusainak az értelmezését, mellyel lehetőséget teremtett a modern-politikai szónoklattan fejlődésének, szembeállítva az igaznak hitt retorikát a törvényeket aduként kijátszó, ám törvényes úton nyert jogot és ügyet védő igazságtalan, frivol polgárok pereivel. Ezek a súlyos perek tudatlanoktól nem kevés pénzt és visszaélést fémjeleztek. Ezekről a titokzatos alkotmány-jogi bűncselekményekről, melyekről az athéni bírák egyesületeinek résztvevői elsinkófálták az igazságot a sztageirai ifjúnak sikerült tudomást szereznie. Be akarta bizonyítani a törvénytelen pénzkicsalások bűntetteit, néha már maga sem gondolta, hogy minden Iszokratészt körbeölelő, gyanúba kanyarult

eset tudatosan az alkotmány és polgári jog ellenében zajló bűncselekmények sikeres végrehajtását fedezi, így ebben a feltételezésben viszont Iszokratész tudta nélkül zajlott le az esetek többsége vagy netán minden delikvencia. Nem volt abban eléggé biztos Arisztotelész, sem megbízott helyettesének kinevezett, jogvizsgálati munkáját hűséggel elvégző Theophrasztosz sem, hogy Iszokratésznak benne volt-e a keze az athéni literátus-licenciátusok sokadik titkos, áltatási kázusában?! Egyre forróbb a hangulat a politikai szektusok között is: Hüpereidész, aki az iszokratészi-tanács tisztviselője volt évtizedekkel ezelőtt, nap, mint nap próbál a makedóni-karvajszorításokból szabadulni és a vádbíróság döntéseit ősathéni cikkelyekre helyezni, amelyben a nagypolisz függetlenségét és a makedón-pártiak közösségét szép lassan eltávolíthatják a politikai, majdan lassacskán a polgári keretrendszerből is. Ő talán bizonyosan többet tud a Hellászt érintő politikai gyötrelmekről, s talán maga is terjesztője, ha Démoszthenész ítélkező principiuma helyét első helyettesként ő tölti be. Hüpereidész Lüsziasz útján haladott, amikor Eratoszthenész a 30 zsarnok egyikének a peréből idézett. Lüsziasz ajkáról hallatott szavak visszahatottak Hüpereidészre. Több akta is nyitva maradt az athéni bulé levéltárában, többek között: 1. az egyik legrégibb, Iszokratész és Démoszthenész pere, 2. Démoszthenész, s a helyettes Hüpereidész vitája, 3. a politikai pályára lépett, kitüntetésektől súlyos diploidiont viselő, sikeres hadnagy: Aiszkhinész békepolitikája kontra Démoszthenész konzervativizmusa és Hüpereidész makedón-ellenes aktivizmusa: komoly súrlódás, csúnyán átszelte Athén keleti és nyugati körzetét, 4. s nem utolsó sorban az aktuális polémia is fenn áll: Hüpereidész fogja levezényelni az Iszokratész-Arisztotelész jogvitát is. Ám Hüpereidész és Iszokratész között is kezd egy nagyon mély árok megnyílni, a philipposzi befolyás éles konszolidációja miatt.
Mindeközben már a tavalyi akadémiai ünnepélyen, kitudódott a híre, hogy a makedón hadak ura fiának, III. Alexandrosznak a serdülőkorszakát be kellene aranyoztatnia. Philipposz rühellte az athéniakat, megvetett alamuszi, hedonista kevélynépességnek tartotta őket, akik központból irányítják a Hellászt, s nem néznek messzebbre a hazai tornyoknál, kevés athéni polgárt tisztelt, de a hivatalosan nem athéni arisztotelészi családnak fejét, s sarját maguk között kívánta tudni. Ez nem lehet majdan tisztavíz a csuprokban, gondolta Arisztotelész a hangos disputáról, melyet a jövőheti rendelkezésben az általa választott ügyvédi titoknokokkal és köztük a legkiemelkedőbb retorikusokkal kell előállítania, s közösen védelmi rendbe helyezni. Az egyikőjük Arisztotelész által nem régiben megismert müsziai társuralkodó volt, kinek gazdája elhunyt néhány napja, s így Asszosz fejedelmi címere várja új gazdáját, s reá pályázó, kinek neve Hermeiasz volt. A másikukat könnyebb felidézni, jellemét már ismeretes személyivázlat tükrözi, neve pedig az akadémikusok körében komoly kihívást értelmezett: ő volt Hérakleidész. Két komoly befolyással rekreativizált személy: egy újdonsült uralkodó, s egy Athénba vissza-visszatérő tehetséges arisztoteliánus. Az akadémiai körökben pusmogják, révén, hogy Hérakleidész arisztotelészi hitben nevelődik, egyesek még tehetségesebb gondolkodónak is tartják, tanulmányaiban mérten egyéni publicizmussal is bír, s sokszor nézeteiben is önállóskodó. Így egy másik alakot tiszteltek benne, mint Xenokratész vagy Eudémosz is: szemükben egy újabb tanító volt Pontoszból, s nem arisztoteliánus. Hérakleidész nem tagadta nézeteit, s hogy inkább Arisztotelész hívének tartja magát. Az ő szava ismeretében e döntés horderejűbb. S most meg is kapta a hozzáillő munkát, melyben vezetőjének érdekeit, a görögséghez fűződő személyi jogát védenie kell az Iszokratész buzdította perben. Iszokratész egy régimódi, konzervatív, s liberalizmusra is hajlongó athéni, úgymondván világember volt. Igaza mellett akár fellázította saját diákjait is, hogy hevesebben cáfoljanak az őt megvetőkre. Akár egymaga is szembeszállt az athéni polgárok között betolakodó filozófusokkal is, akik megkívánják bontani a városi demokrácia rendjét és démoszi uszítást követelni a tősgyökeres athéni polgárjogfelelős filozófusokkal szemben. Azokat pedig mélygyökereinél fogva gyűlölte, ki olyan házból származott, ahol Hesztia kandallótüzének melegénél fogadják az olümposzi Istenek által tisztességet nyújtó idegenpárti görögöket. Néha csak a makedón király kedvéért nézett a „platánlombozat tölcséres árnyékai után”, bár ki a hívei közül szintén makedón-párti volt, csak óvatosan szolgáltattak

kiváltságokért cserébe hatalmat a makedón uralkodók kezébe. Mind tudták, nem voltak hülyék: hiába esdekelnek féltérdre Philipposz előtt, nem görög, ahogy Arkhelaosz sem volt az, több, mint félévszázaddal ezelőtt. A peloponnészoszi-háború idején a makedónok saját területük megóvása miatt zárták el az utat a II. Dareiosz direktíválta perzsáktól, bár mivel a peloponnészoszi hadjáratok idején Spárta és Délosz zavarodott, háborúba veszett, agresszív városállam-politikájával rúgta fel a - háborút megelőző - Xerszész ellenes Délosz-Szövetségének államvédelmi tervét, Makedóniában zavartalanul rügyezhettek a harangvirágos kertek. Ismerték jól az Iszokratész-tanács tagjai, hogy igazán csak magukban bízhattak, de kezükben volt a politikai ravaszság és a belőle eredő mákony íze is: a görögbarát politika kiterjesztése északon és nyugaton. Nemes célt kellett, hogy szolgáljon. Iszokratész újra vádak alá helyezte az akadémiai-kör tagjait, a munkáját kritizáló Arisztotelész, ki unokája lehetne a vén prózaírónak erős ellenfélnek bizonyult. Nem becsülte le egy csöppet sem a fiatal zsenit, bár már férfi kora delén jár ő is: 37. évét tölti idén.
A sztageriai géniusz szerint erkölcstelen episztolákat és védőbeszédeket írt, mellyel bűnösöket mentett meg délceg összegekért a bírói szövetség polgárvédnöki pozíciójából. Kiszolgáltatta a görögséget és az athéni vádbíróság jegyzőkönyvvezetői posztjából szerzett vagyonának egy jól megbecsült részét II. Philipposznak, hogy athéni hatalmát külföldi hadvezérektől erősítse, majd növelje meg a nagypoliszban.
Már évtizedek óta megy ez a vita köztük, különböző vita és sérelemcsoportok megjelölésével.
A nyolcvankilenc éves agg a véget nem érő gravámen-tobzódás általi és a polgárjogi becsület sérelemkeltés hosszadalmas injúriája miatt pereli újra Arisztotelészt, melynek a látszata a bocsánatkérés kielégítetlenségéből fakad, de hátsószándékában pedig célja az Akadémia elűzése volt Athénból. Az ő verziója szerint Arisztotelész a dinasztiájához hasonlatosan athéni tartózkodásával polgári hatalmának erejét makedóni segítséggel kívánja masszívvá gyúrni: új, saját tulajdonban lévő iskoláját majd a platóni Akadémia monetáris sikeréhez mérten szintén Philipposz kamarájának szubvenciójától várja, ennek cserébe állami titkokat továbbít titkos leveleiben Fülöp király postaszolgálójához. A nagy athéni rétor szerint továbbá nem csak magánügye oltárán légy a palacsintájában Arisztotelész, de még Athén alkotmányának becsmérlője is, melyben esze azon tanakodik, hogy Iszokratész majd saját nevét hallva először lehessen a főbűnös, akit Athén törvényszéki beszédemlékei és jogvédelmi munkája által bírósági-ügyek manipulálásával vádolhat meg, s tetejében még azzal is, hogy ezalatt gazdagodott meg. Bár Iszokratésznek bizonyítéka van róla, hogy neves rétori iskoláját politikai és jogtudományi sikerektől gazdag versenyeken magasztaló tanárai és diákjai emelték az élre, s nekik munkájuk dicséretét legyezi ováció, így ennek remekfényében a Mesternek pénzestarsolya gondtalanul telt meg.
Mindkét szektor alkotmányellenességgel vádolja a másikat. Mind a ketten féltek is egymástól, mert valahol mind a ketten tudták, hogy bűnösök. Itt csakis bűnös győzhetett bűnösök felett.
A védelmi beszédeket még Platón szobája előtti kis folyosón is átfutották szemmel, halkan sutymorogva. Kettéosztott anticamera, s nem is álltak le egymással vitázni a platóni látogatás dramaturgiájában a két ellenfél táborainak „katonái”. Előbb a nála majdnem 10 évvel idősebb, szintén nagyon aggastyán Iszokratész vádló zengőkarhatalma ment be Platónhoz, ki igen fáradékony volt ezen a rekkenő, mediterrán napon. Akantuszleveleket vittek neki, s lótuszvirágot, hogy nedvét kinyerve levendulateába öntött gyógyszerként szolgáljon köszvény hasogatta lelkének. Iszokratész szavai pörölyként hullottak a szóvirágok bölcskertjébe.
Iszokratész: - Testvér, ahogy hallottuk a hírét öregséged fájdalmas jegyeinek, úgy gondoltuk személyesen kívánjuk átadni a grátiszt nemeslelkűségednek.
Platón nem repesett túl boldognak a „szofista” aggastyán látogatásától: tudta, hogy a görög államforma nevesítése számára egy volt, hogy jó kapcsolatot ápoljon akár kényszeresen, akár sajátos akaratából a spártai és szürakuszai zsarnokokkal. Politikai támogatást és szabadkezűséget nyújtott Athén védelmének fejében II. Philipposznak is, akit buzdít a göröghitűek fellángolásának

hitbuzgalmáért, legalább olyan elánnal már, mint a zavaros perzsa kolóniák elleni szemelvényes, de kidolgozott katonai stratégia ókumlálására is. Nem értette valójában az Arisztotelészi vádak jelentőségeit... sem azt, hogy valójában melyik oldalt szolgálja, áruló-e vagy árulónak tűnő hazafi? Nagy államot kiáltott ki episztoláiban, melyekre őszinte választ sosem kapott a városi polgárjogokat alkotmányosító Démoszthenésztől. A reformtervek ellettek hazudva... S a városi tömegek a teljes regionális egyesítést várták már az uralkodóktól. Hitték ez mentheti meg kelet-európai hatalmukat: Hellászt.
Platón: - Tudom, jól tudom mindketten nagybecsben tartottuk kettőnk közös ügyén, oktatónk, s nagymúltú mesterünk Szókratész tanait. A hitvallása emberré formálta a bölcseket, s a bölcset félhatalmú Istenekké. Arisztotelész egy lángoló tekintetű ifjúember volt akkor, s iróniája túlzó, amit ő maga is beismert akkor. Mindannyian, ha magunk népében nem, másokban keressük a megváltót, ez volt a harminczsarnokok korában is, és utána is, amelynek megürült helyét, ha nem is jogilag, de tekintélyelvűekben te szerezted meg. Vállalod e felelősséget, amelyet Athén népének véréért áldoztál, s beleállsz-e a megvetésekbe, melyek az Akadémián rólad, s politikai elszántságod híréül szolgálják - a törvényszéki jegyzőktől a démosziak lelkületéig - az egész istenverte poliszt?
Iszokratész: - Igen, tudatában vagyok annak, hogy a szürakuszai türannosz általam hasznosított pénzügyi és politikai letéttámogatása miatt haragudtál meg, de tudnod kell, hogy mióta III. Artakhsajszá görög rohamkatonákat vásárolt Egyiptom megtámadásának ürügyén, vérbefagyott szemmel álltam ellent e politikai ügynek, s szükség volt a görög államhitet tápláló agresszív erőkre, mint Dionüszioszra is, és a makedónokra is. Szem előtt kell tartani, hogy még mindig csak az Égei Tenger szorosa az átjárószeglet hazánk és az ellenség oroszlánbarlangja között. Minden esetleges támogatásra szükségünk van, hogy ne nyelje el az árjahatalom nemzetünket.
Platón: - Itt van Athén éves, nagy menyegzői bálja, egynapon házasodnak a szerelmesek, s mi csak politikáról tudunk hablatyolni, Barátom?
Ezt a jelzőt kellemes, váratlan melegzuhanyként érezte meg Iszokratész is, aminek hevében felpirosodott kipirulásnak induló arca. Az ágynak dőlt egy kis élénkítő bort vett magához, s a corpusa erőre is kapott, folytatta...
Platón: - Azt hiszem, nem vagyunk már fiatalok, köztünk is van egy kis korkülönbség, de ne hidd, hogy irigy vagyok miatta. Ez az élet csak egy kis utazás, utazás volt a szépszavú Szókratésznek. Utazás volt a kegyetlen, becsvágyó, fiatal türannosz szelíd galambként ismeretes nagybátyjának: Diónnak is. Az élet egy fajta ajándék, mely lehet jó és rossz is. Nehéz rá választ adnom, hogy én melyiket kaptam.
Iszokratész érezte, hogy ez a requiem a fáradt szemhéjra rápihent egy szakrális sajnálatot és udvariasságot is, melyben a két aggastyán beletemetkezhetett és a béke fátylát teregethették kettejük nézeteltéréseire.
Halkan kivonult, fejét meghajtva Platón előtt, s immáron az ajtó mögötti szúrós szemkontaktus elenyészett a pillanat hevületében, hol az ünnepségen él leginkább az összbenyomás, s nem a törvényszéki jegyzőkönyvek vádpontjainak - javítgatási célból kitűzött - átböngészési utóműveletein. Az ajtóban álló őr, jelzett az arisztotelészi kötelékbelieknek, hogy kettesével, hármasával, ha lehet, ne egyszerre jöjjenek, ám Platón meghallotta az ajtóőr utasításait, s vonva intelmét felé, kívánta a csoportot mind együtt látni, így mindannyian egyszerre vonultak be, a gyümölcsöktől és virágoktól, gyógyszerektől fűtött ámbraillatú szobába. Theophrasztosz élt az elsőbbséggel, hogy jáspisát átadja, s a békeamulettel üdvözölje az Akadémia alapítóját. Arisztotelész is meghajlott, mögötte Hérakleidész, Eudémosz, Xenokratész, a tudományos filozófiának fiatal bájt csaló, szinte jövőgenerációkat meghatározható alakja Kalliposz, s az újdonsült ifjúuralkodó Hermeiász sorakoztak fel mögöttük néhány kevésbé említésre szolgáló diákalakkal, még az ajtóban Képhiszodórosz gúnyos, irigy tekintete csalt be egy kis presztízsgyilkos szellőt, melynek nyomai hamar kipárologtak a nyitottszárnyú hálószoba ablakán keresztül. Tiszta, nem oly férfias, de lágy hangon szólalt meg Xenokratész először. Platón arca derűs volt, megfürdött a gráciában, szemmel követték ezt a fivérek

is a szoba barátságos közhangulatában.
Xenokratész: - Látva, hogy mesterünk jószínben van, biztosíthatjuk, hogy az Akadémia megfelelő principátusnak a kezébe kerül majd a Démoszthenész-párt alatt. Az Akadémia megkapja az elegendő városi támogatásokat az arkhonoktól, ne aggódjon!
Kalliposz: - A generációk bővülnek és tehetségesebbnél tehetségesebb alkotók születnek majd, kik virágoztatni fogják a tudományos közösségünket, a szavunkat adjuk!
Platón szeme átnézett a kedvesszavak fonákján, s Arisztotelészt kereste.
Platón: - Szeretném, ha mellőznétek a polgárjogi viszályt, ez is csak egy kellemetlen összeférhetetlenség, amelyben minden görögnek a könyöke belefut egy kínzó rácsosvasba!
Arisztotelész számára hirtelen jött a szembesítés a jövőhétre tervezett bírói rendelkezés okán. Hepciáskodva vázolta kritikáit az előző századok nagytudósainak terhére, kik lassan a föld gyomrában felemésztődnek. Fiatal volt, bátor és közel negyvenévesen sem vesztett vakmerőségéből, amely komoly politikai vitába hevült, s műről-műre üzentek egymásnak sértőmodulokat az Iszokratész törvénytanáccsal, ahol valósággal tehetséges ügyészek nevelkednek. Maga is elgondolkodott mestere szavát hallgatva, mi is volna a helyes döntés. S folytatta bársonyhímzésű mellényében a szócsavarok konzisztenciáját.
Platón: - Hogyan vagytok képesek tudósok létére, egymás szapulását elviselni, minthogy inkább összetartanátok? Ő az idősebb, neked kellett volna őt tisztelni!
Arisztotelész felkapta fejét, s indulatjában most hegemóniát nyert.
Arisztotelész: - Miután elmenekült Athénból az éves spártai vészburjánzat elől, görög-szigeteket uszított egymásnak egy olyan elmondása szerint szofizmus-ellenes rétor, akinek a hellászi politika törvénymenetén belül kellett volna keretet szabnia, nem kijátszva a poliszok törvénykezési rendelkezését egymás felett. Ez nem hirdeti a modern-államosítási tervek elszántságát, csak egy háborús közhangulatot, efelől semmi kétség. Számomra nyilvánvaló és egyértelműen szofista dinasztiának sarja, Drága Jó Uram!
Platón: - Voltak hibák, de a családja elvesztette birtokát és vagyonát is a peloponnészoszi-vészben, odavesztek gyönyörű görög hangszerek, a vagyonuk majdnem teljes része. Sokáig én is féltem a jelenléttől, hogy a városállamok közötti polgárszapulat polgárháborús lázba bicsaklik meg egymással, sutba dobva Hellász polgári kötelességének értékét, melyben demokráciánk ere, s inakja forog kockán. Közösen kell megvívnunk a harcot nem egymással, hanem mindenkivel, aki minket támad, aki földjeinkre és asszonyainkra pályázik!
Arisztotelész: - Nos, elmondom, mit fogok tenni. Megvárom a napok eltelése utáni viszályérzet mércéjének arányosságát, ezt megmérve hozom lelkiállapotomtól függve a legfontosabb döntést.
Platón: - Nem hibáztathatod, mert a makedón királyhoz fordult korábban! Most nálad az ostor másik vége, Fiam!
Arisztotelész alig fejezte be az előbbi mondatát, máris döbbenten értesül róla, hogy a híre elment messzebbre is, amelynek üdvözlése, s kérése levélrovaton szerepelt a makedóni udvarból. Thesszália közvetített.
Arisztotelész: - Honnan tud róla?
Platón: - A madaraknak szépmíves a hangjuk, fiam, szépmíves!
Arisztotelész: - Ugyanmár, viszont magam sem tollasodtam még ki, nem vagyok 40, mégis kimondta?
A szigorú tekintetű, karizmatikus bölcs: Platón szokásához nem híven, de most elmosolyodott.
Platón: - Szpeuszipposz egyik héten járt már itt nálam, s tőle tudok a fejleményekről. Ám nem tévedés, ezekszerint. Tehetséges vajon Alexandrosz, láttad-e már a fiút?
Arisztotelész: - Csak levelet postáztatott nekem Apám híréről, s a feltételekhez rögkötést nem fejtette ki az uralkodó.
Platón: - Hogyan döntesz?
Arisztotelész: - Most építem fel a saját iskolámat, az első, még hazánk tiszteletében álló egyéni

tulajdonú birtokomon volna helye, de a helye még kérdéses, hogy hol lett légyen. Ez lesz Hellász első peripatetikus iskolája. Nem foglalkoztam a kérdéssel.
Platón: - Ha reám hallgatsz, jól fontold meg, mielőtt nemet mondanál a makedón királynak!
Xenokratész: - A hírejárja közben, hogy Olünthosz a tavalyi veszteségeit nem bírja kiheverni, Chalkidiki lángokban izzik, mely kereskedelmi utat táplált Hellészpontosztól a déli szigetekig, már nem mutat életjelet többé. Szinte a provincia már csak segélykiáltásokkal hívja fel magára a figyelmet. Nem túl nagy vígasz, s az óhajt nekünk kell kitalálni, de tudjuk mi reá a válasz, csak az igazság, hogy nem tudunk érte tenni semmit. Vajon mi ellenünk szólt, vagy csak a perzsa behatolás elleni védelmet szolgálta az offenzív aktus?
Hermeiasz: - Csak úgy tudhatjuk meg, ha a makedón udvarból figyeli valaki közülünk az eseményeket, akár te, Nagy Testvér!
Hérakleidész: - Nincs szükség spionizációra! Egyébként is veszélyes, a testvérünk családja jó kapcsolatban áll a dinasztiájukkal, elég megnyerni magunknak a sarjat és kész.
Platón: - Hallgass a Testvéredre most, Arisztotelész! Állj szolgálatába a makedón-udvarnak, ahogy apád is ellátta gondját a görcsökkel szenvedőknek, ott! Szerettesd meg magad velük, hogy hasznunkra kelljenek! A Perzsa Birodalom elleni vészt, melyet Anatólia száműzve hurcolja szigeteinkre és félszigeteinkre, így jókora eséllyel állíthatjuk meg! Bár jó volna, ha nem volna nyomuk a tenger másik oldalán se. Valamit tennünk kell, s most rajtad áll mit teszel, légy te a sorskeze, mely védelmi burokkal karolja át Attikát, s az egész félszigetet, szigetvilágával együtt. Ez mind hozzánk tartozik, nem Ókhoszhoz!
Arisztotelész kezét csókolta a Bölcsnek, s memorizálta a zárbeszéd praktizálandó szóelemeit, s megjegyzéseképpen csak magában gyűjtötte össze az argumentumokat, melyeket fejében kíván kidolgozni, hogy pergamenen nyoma se maradjon a bizonyítéknak, az injúria elkerülése sürgetően fontos most, továbbá gondolnia kell a megfelelően kezelhető vádpontokra is, melyeket az athéni vádbíró törvényszéki Iszokratész-tanács tagjai kívánnak kikényszeríteni a peripatetikusokból. Talán Plathané és Aphareósz segíthetnek lebeszélni a perfolytatásáról őket, s békét hinteni hosszú évtizedek gyarlóságaira, s kialakítani a tökéletes államformát Hellászban. De a perzsa, makedón terjeszkedés és Thesszália hírtelen bekövetkezett zsugorodása fenyegetést jelentett Peloponnészoszra és védelmi vonalára, melynek része Athén is. Honnan a fészkes-fenéből hozatnánk fegyveres erőket, ha az idegen invázió nem fékeződik meg, s elnyelné Balkánt az ördög? Nyoma sem maradna történelmi civilizációnknak... Talán Egyiptomból, mely hanyatlik a perzsavésztől, s lassan el is nyeli újra? Talán a nyugati Senatus Que Romanus fog nekünk védelmet nyújtani? Gaius Plautius Venox egy újabb consul majd törődni fog velünk, mialatt Kárthagóval védelmi szövetséget kötnek, s a még megmaradt oscus-umber törzsek meggyengítésével, majd nagy államot alapítanak közösen? Ugyan már... Eltöprengett magában Arisztotelész, s mialatt ő morfondírozott egy keveset kivonulásuk közben, az aggastyán jelzett, hogy pihenni szeretne egy kicsit a holnap tartandó esküvői barackvirág özön, mára eső esti próbájának díszesfogadtatásának kedvére. S míg jelzett karjával az őrnek, pihentetőn szorult a pillátlan szemhéj felé a vöröses, s míg aludt volna, egy percig gondolataiban ő maga is megpihent.

ultima ictu coniecit:

Atarneusz siratja urát.

(3 esztendő fuzionációjának levezetése)

A málhahát, s társzekerek kerekeinek hangjai már az ellenséges intervenciók óta oly ismerős a népnek, állagaik minden egyes reádobott csomagtól megnyekkennek. Xenokratész és Theophrasztosz megbeszélik az athéni Akadémia jövőjének kulcsát, s vázolják az alap-kerettanterv pedagógiai

álláspontját, melynek érvényt kell adnia a Szpeuszipposz által irányított generációshullám fejlődésének is, ez egy kellemes utópikus madárcsengőnek a nyájas ébresztőjele lehetne, tudják, örülne minden kultúrhős hazájában, s azonkívül is, ha megtörténne. A tudósnemzedéken múlik Hellász politikájának élete. Harcolni kell érte. Theophrasztosz Sztageriába tart, kapott egy levelet Arisztotelésztől, melyet unokaöccsének: Kalliszthenésznek címzett, s diszkrét társának köteles átadnia. Arisztotelész, Xenokratésszal, s néhány társukkal Hermeiasznak hívására kívánnak átkelni Anatóliába, hol szüntelenül égnek a földek a perzsa fosztogatástól. Hermeiasz megtelepedési javaslatot kínált a menekült akademikusok számára, legalábbis ideiglenesen, míg Arisztotelész üzenni kíván, hogy a „perzsakútfúrás" nyomnélküli még Asszoszban, ha így marad. Atarneusz partvidéke fogadta aklába az athéni platonikus iskola menekültjeit, menekültek, menekülniük kellett a hellászi tagság centrál-politikai ítélőszékének fejszecsapása elől, onnan, hol a makedónok és a démoszthenészi-liga ugranak egymásnak. A makedón-barátokat már ott annyira nem tisztelik, mint azokat sem, akik Artakhsajszá, a perzsa dinasztia 3. néven forgótagjának a szolgálatában zsoldosokként hadonásznak a fáraók-földje ellen, s egyiptomi szolgálatban görögnevűekként védik Egyiptomot, mintúgy, kik épheiroszi, thesszáliai, s thrák zsoldosokként harcolnának makedón szolgálatban. Sokukat közülük már nem görögnek számolnak az athéniak, s ezt korábban Iszokratész politikája indítványozta mondván: „ki nem harcol a perzsák ellen, az nem hazánk deszcendense", ki már makedón oldalról összetartaná a görögöket, s a makedón-diktatúra félelmesen belenyilalló hallatszatában törik Démoszthenész kenyérszelő tőre is: kilátástalannak tűnik minden körülöttük. S legyenek őszinték egymáshoz: nem találni a kiutat a bezáruló Ázsia és a megnyíló Európa között.
Eudémosz: - Ha háború sújtotta földünket, tudtuk ki ellen kell védeni hazánkat, most mikor a nagy vulkánkitörés előtti csend honol, s a tétlenség köpönyegje lepelbe borítja hazánk, már nem tudjuk ki az ellenségünk.
Xenokratész: - Mind, akik nem a görög érdekeket szolgálják!
Eudémosz: - Az asszoszi paradicsom íze fenséges, s e föld bora kulisszák mögé rejti a szép Hellász csodavirágzását e mennyei receptízek skáláján. A szőlő zamata édes aromák kolosszumát rejti magában, s csodával vetnénk fel a kérdést, ha nem tiszteletlenségből unszolják a kritikai sémákat, melyek szerint nem néznek a görögök távolabb saját városuk erődbástyáinál?
Xenokratész is megkóstolja a késhegyen szárától megfosztott gyümölcsöt, majd a nap fényétől aranyba kiderült arcának ráncosredőjén villan meg az ízlések tiszta, elmei bölcsessége. Válasza kedvesmodorúnak hatott, s szenvedélyes volt.
Xenokratész: - Valóban igézi a felfedezetlen földek igényességéről szőtt költői darabokat.
Eudémosz: - Na, de a szőlő is páratlan, a mákvetés és kender is Anatólia gyöngyfüzérének részét viselik. Képviseli e nagyhatalmat még a triptichoni bölcselők szobrai és kőfaragásai is, melyek görögnyelvet emésztettek ide? Lám az oltárt vizslatja Arisztotelészünk.
Hermeiasz néhány nappal elutazása előtt gondosan teregette ki a legszebben mutató virágokat, annak a birtokszárnynak elébe, melyet Arisztotelésznek adományozott iskolájának fényében. Az architektúra dór-stílusban ontja Hellász sérült szívének becsességét. S Hermeiasz nem kívánt cserébe semmit kérni tanárától, hiszen befogadta a platonikusok körébe még a nagy poliszban. Kizárólag a leveleiben rimánkodott spártai, s makedón segítségért Arisztotelészen keresztül, hogy katonai erővel tudják védeni portásosztagokként Atarneusz kapuit az árjáktól. Ígéretül fogadta még Athénban, ha az iszokratészi-per bevégeztetik, s Athén előresejthető elhagyása után nem Sztageirát, hanem Asszoszt választja a mester, akkor kiváltság nélküli adományként érezheti magát tulajdonosának egy többhektárnyi földbirtoknak, melyben beteljesítheti álmát. Csak ez az álom meddig tarthat, ahogy katonai kürtjelek jelzik Ókhosz újra szekérhadba állította lovasait, s a lüdiai Szardeisz vazallus népének felkelői próbálják feltartani ideig-óráig a sanyargatókat. Visszaérkezik maga Theophrasztosz is, s kedvező hírekkel szolgál, mint Kalliszthenészről, mint Fülöpről. Kalliszthenész a lassan 16 éves ifjú, s robusztus testalkatú, érik reá, hogy akadémiai tanács hírvivőjeként dolgozzék, vagy egy

platonikus csoporthoz beiratkozzék, s társuljék a tudományos elithez. Philipposz király athéni függőségének kasztrolyába mártja Démoszthenész megmerevedett karját, s gyorsabban korbácsolja erősebbre az athéni makedón-pártiak szavát a közigazgatási-rend tanácsának ülésén. Lükurgosz és Démoszthenész legelől, árnyékukban őket követi még Hüpereidész is az egyik sarokban, a másikban: élükön Iszokratésszal, mellette kétoldalt Diondasz és Aiszkhinész, a philokratészi béke előhírnöke álltak. Micsoda riválisok! Gondolják magukban, s ők, kik valóban ismerték elszánt, mindig élretörő, s veszteséget nem tűrő beszédeiket, vádjaikat, tudták az Akadémia veszélyben van. Hát mi történt a hősies Athénnal?
Arisztotelész: - Milyen hírekkel érkeztél újra körébünk, szépszavú, s isteni méltóztatású, nagy Theophrasztosz?
Theophrasztosz: - A családi birtokszállás biztonságban van, makedón őrség a városi körzetekben, s erős az ellenőrzés még vidéki phüléken is, ahol ellenállókat keresnek. Unokaöcséd remekül tanul, s szülőotthonod méltókezekben bánik vele, fizikailag atletikus, elméje könnyen érik a filozófiai jelentések megértésére.
Arisztotelész: - Nagyonis örömmel hallom, veszem tudomásul a tényleg érdekes fejleményeket. Nézd csak! Az első peripatetikus iskolánk, s diákjai özönlenek, kik ismerik a nagy múltú Platónt, s hisznek is mennyben, s pokolban, az okkultizmusban, s a nagy utazásokban.
Theophrasztosz: - Megérette érte tenni sokat, Bátyám! Büszke vagyok a képességeidben! Kitartásodnak gyümölcse a megtermett, vágyadalmi hajsza útján kiérdemelt dicsőség, melyet címekbe, sőt címeres rigmusokba foglalhatnák kortásaink legtehetségesebbik íródeákjai, s költői is, mint amilyen a misztikus Klidémosz, vagy Antiphanész, kinek bohópátoszában fürdőzik egész Attika.
Arisztotelész: - A diákok nem csak az értelmi tanulásba fektetik energiájukat, de szenvednek lelkületükben az ellenséges hajcsár perzsaivadékú katonáktól is, kik rabszolgának adnák el, vagy fognák be őket, mikor politikus vagy nagy tudós válhatna belőlük. Fontos küldetés áll előttünk: az ittenieket, kik a tudománykötelékeibe vágynak összegyűjtsük, s kivezessük innen őket egyelőre Leszboszba, s utána Sztageirába vagy Athénba, vagy máshova mondjuk Delphoiba, mindegy hova mennénk, félek, nem látnánk már egyben anachronisztikus görög múltunk kapuit sehol sem már a félszigeten, de még mindig jobb, mint árják közt sebből vérzőként halni meg.
A távolban hallani lehet a vészjósló jeleket, melyek szekérhátúakat, s lovakat csalnak Atarneusz rekettyései takarta ösvényeken, útbaigazulva ide, s üvöltik a futóbetyárok is, ha kell, nem lopnak, csak mentsük meg őket a kísértetiesen rohanó, fájdalmas haláltól. Kürtjelek mindenhol, s a diákok is fegyverben a sáncok körül, gyűrűt vetett ostromlánc körül, hol titkos jeleket intenek egymásnak, s tudják ez otthonuk, nem távoznak innen, csak a platonikus szellemiség jegyében állnak ki a másvilági szellemek túlvilági dogmáinak igazául: - „Halál nem létezik, csak utazás!”
Kajbálják egymásnak, s feláll melléjük a sáncköré a dombvédelmét megerősítő szekérvédők tódult sora is, Leszboszból, s környező falvak, városok menekültjei kiknek ez az utolsó „végvárvonal”. Hermeiasz egykoron Eubulosz védelmi seregével érkezett meg közéjük, s elparancsolta Arisztotelészt kórusával együtt, hogyha nem távoznak el innen, eladják az ördögnek mindazt, amiért sok-sok évmunkáját áldozták már bele, hogy valóra váljék! Nekik nem katonai céljaik vannak ebben az életben, bár mindenki tudta, hogy Arisztotelész szellemi kultúrájától nem állanak messze a hadviselés, taktikus és stratégikus fondorlatjai.
Mégis megparancsolta a királyörökös, hogy: - „azonnal szálljanak hajóra és tűnjenek el, míg tényleg nem késő!”
Hermeiasz érezte már a veszélyt, egyetlen levelet hagyott itt Arisztotelésznek, hiszen Mentor rodoszi vezérhez ment látogatóba, hogy katonai támogatásokat kérjen, s csak egy levelet hagyott hátra az arisztoteliánusok vezetőjének- így szólt hozzá:
„- Barátom! Ez egy veszedelmes csata lesz, aminek kellendő pernyéi szétomlanak majd a tengerben. Nézd, itt van e örökösségi birtokjavadalom, melyet Hellaszban családi jogon birtokolnak ott élő

földijeim, s ennek jogi érvényben álló birtoktulajdonlási érvényét ezúttal, s egyúttal reád ruházom, s leányomra: Pythiasra. Ha valakinek még idejében néhány számomra fontos dolgot el kell intéznie, azt akarom te légy az! Legyen hát, ki kimentse innen lányom, s ne idegen kezéhez adja földemet, azt követelem te légy az! Menjetek a diákokkal együtt, vagyunk, s leszünk elegen!"
Arisztotelész végignézett az erődítmények, s a dombnak lankáján ásott sáncgyűrűzet körül, s látta egyáltalán nincs annyi ember iderendelve, mint amennyit a hetekben ígértek Asszosz határának védelmére. S a levegőbe intézett szavai megfogták Xenokratész fülkagylóit.
Arisztotelész: - Nem, nem tudom itt hagyni őt! Látni, s tudni vélni, hogy meg fog itt halni.
Xenokratész: - Az itteni emberek dacosak, makrancosok, s nem kívánják szülőföldjüket elhagyni. Minket saját görög honfitársaink üldöztek idáig, tudod jól, mindidáig, hogy az ellenség martalékaként végezzük, távol tőlük, s röhögőgörcsük robajjal támad még most is, a fülemben érzem gyűlöletüket, szememben szájuk vicsorgásait, szavaik tartalma pedig a tudatomig hatolt, hogy önkívületi állapotomban részegen csak a kitaszítottságnak gyötrelmét érezzem a csuklómon. Ugye te is érzed? Ezt úgy nevezik, hogy a vérlüktetése is ellenem bizonyítja, hogy nem lehetek valódi görög a görögök között, mert valójában ti vagytok a családom. Sokan meghaltak, testvér. Maguk vetettek véget az életüknek, s nem soká körülöttünk még több ismerősünk, jó barátunk lesz, aki így tesz. Jogosan vélik e az örökség feladását az öngyilkosságnak tettéért? Bűn-e vagy csak bűnösnek ítélt vétek a túlvilági szankció kényekezése szerint?
Odatévedett a rodoszi Mentornak tanácsadója is ura távollétében, mint hírhedt vezérhelyettes, s görögbarátnak nevezte magát:
-„Van elég emberünk, nincsen gond, és idejében jönni fog még több is."
Xenokratész nem tudta komolyan értette-e az elhangzottakat, hiszen már hallani az árjaindulót az erdőség túloldaláról. Gondolta, ezt ő maga sem gondolta komolyan, vezértiszthelyettes rangjához híven. Füle tövében hallja meg a bátorító szavakat.
-„A sáncunk erős, az itteni nép nem görögnek vallja magát, láttál-e már harcolni igazi trójai vérűt?"
Xenokratész összehúzta szemöldökét, s közönyösen viselte az implicit kritikát.
Arisztotelész: - Láthatóan nem vagyunk elegen satrapák seregének kivédésére, de a nép inkább ekét ránt elő, s facölöprudakkal, kihegyezett fakarókkal kívánják védeni biztonságuknál is jobban otthonuk melegét, birtokaikat.
A vezérhelyettes tovább bátorít:
-„Nincsenek most sokan, bízzatok bennem! Hűségem a nemzetemért esedezik, s könyörületessége pedig Isten szavát tolmácsolja. Megbirkózunk velük, akárhányan is lehetnek ott lent."
Arisztotelészt hívja magához Theophrasztosz, s győzködni próbálja, hogy menjenek el, vigyék magukkal bizalmasaikat, diákjaikat, s Hermeiász levelének utasítása szerint leányát is: a szép Pythiast.
Arisztotelész újdiákjai itt élő, s néhányuk Anatóliához tartozó filozófus neveltek, kik hajthatatlanok, ha utazásra kívánják rábírni őket. Köti őket a földiszeretet, nem kívánják elhagyni, a földjükért életüket áldozzák, mint ahogy az ősi vérszerződéses eskük szertartásában foglaltatik.
Arisztotelész: - Nagyon nehéz döntést aggatsz rám, szinte kényszeres megátalkodottsággal vakbuzgón hiszed a reményt sugarában szétáradni. Értékelendő és nagyra becsülendő a hite, amellyel ősi görögök bátorságával bír Hermeiász, méltó utódja lehet halandóként is a halhatatlanoknak: Zeusz büszke lehet fiaira!
Theophrasztosz orcája e kedves szavaktól megfürdött a gráciában, s kezét, orcáját csókolta a tudósatyának, mintha maga a dicsért lélek volna itt közöttük: Hermeiasz.
Arisztotelész Leszboszba tart, hol Theophrasztosz családja fogadja be őket, betakarva a béke üdítő poraival a király féltett kincsét is: Pythiast.
Xenokratész: - Vajon sikerül dűlőre jutniuk Rodoszban Mentornak és Hermeiasznak?
Arisztotelész bólogat vertikálisan, de nem helyeslés gyanánt, csak jelezvén, hogy ez az egyetlen megmaradt kérdés foglalkoztatja őt is jelenleg, meg persze Atarneusz sikere, mi tagadás. Elég

gyanúsnak vélte viselkedését a kikötői vezényleti búcsúkor Mentor megbízott katonai vezetőjének. Hogy lehet valaki ennyire hidegvérű, abszolút katonailag létszámban és tudásban is felkészületlen embertömegek között? Nem hitte el egyikőjük sem, hogy ostoba lett volna a rodoszi, csak roppant gyanús.
Arisztotelész gyomrába belehasított a bűntudat, hogy elhajóztak, s nem tudják elérni Hermeiaszt sem, a levél akár napokkal később érkezne meg Rodoszba, de Pythias bíztatása nyomán nem kívántak apja után evezni. Vérzik Anatólia, szívből vérzik, s kifogja végre több, mint kétszász év után felszabadítani? Eszébe jut a rengeteg diák is, akik maradtak, s fegyverre kaptak, most komoly a veszélyérzet, s nekik a menekülteknek, újra útra kellett kelniük. És nincsen göröghívű ember, aki segíteni tudna az elveszett lakosságon, megfelelő létszámú katonaság és vezetők nélkül, maradt egy simlis vértnélküli vezér, akinek a nyomdokait kell követnie a szerencsétleneknek?
A 3 évvel ezelőtti törvényvédő nagy athéni alkotmányülés után 2 hétig zajlott az Arisztotelész Iszokratész vita. A közös megegyezés alig tizenháromnapba került bele, Arisztotelésznek le kellett mondania saját emberi és államhűséget bizonyító akaratának jóvoltából az akadémiai kongregátum jogos képviseleti ügyeiről, melybe Arisztotelész baráti megnyilatkozásának beigazolásul az akadémiai elit bele is egyezett. Emlékezett a sztageriai ifjú, hogy Szpeuszipposz arcán felszökött a megkönnyebbülés, s Iszokratész arcán a diadal füstje ködösítette be a tárgyalószoba roskatag ülésrendjét, pulpitusaival és kicsiny karzatával együtt, ahol a törvényszéki vádbíró: Hüpereidész, s az esküdtek, poroszlók felett álló polgári érdekvédelmet szolgáló testületének bírói jogászai, alkotmányjogi jegyzői álltak. Iszokratésznál jobban itt e berkekben senki sem ismert senkit.
Az ünneplés a makedón-pártiak részéről vitathatatlan volt, Arisztotelészt vádolták, mindig gáncsolták maguk között, akit nagyobb makedón szolgálónak tartottak, mint saját magukat és puncsosnak is, aki kiszolgáltat a makedóniak kezébe minden tudományos iratot, politikai tervekkel, cselszövevényekkel együtt és Fülöp brokátja majd betakarhatja és elrejtheti őt a fürkésző nagykövetek elől, de az igazság, hogy dinasztiájának, főbbként apjának állhatatossága nem volt elég indok, hogy a makedóni úrnak szolgáljon. Arisztotelész kizárólag a tudományos elitjének megszervezésére tervezett elő, de a láncban égő városi hierarchia differenciái megszabták jócskán a politikai szándékaiban való eligazodás értelmét. Ez nem jelentett mást, mint az egykori déloszi városállamok politikáját felismerve kifundálni a megfelelő demokrácia rendjét Athén alkotmányának megmentésére és megvédésére. Viszont Iszokratész-pártjának tanácsurai a modern retorikai tehetségének köszönhetően elég bizonyítékot volt képes felhozni önmaga cáfolhatatlan megvédésére és Arisztotelész idegen személyiségéhez aggatott, rendszerellenes deklamátumának szerephez kötődésére egyaránt, hogy vajnyi esélye is legyen időt nyerni és kiemelt percepciók alá vonni rövid időn belül vádjainak realitását. Így történhetett, hogy Iszokratész nyerte meg a pert, melyben az Akadémia megmaradhatott, de őstagjainak egy részét az arkhóni-rendelet szerinti városi tartózkodástól való megvonás sújtotta.
A hajóút alig néhány órát vett igénybe Leszboszig, úti cél: Mütiléné. Lassan csapta fel a kékes-zöld hullámokat az evező lapátfeje, Xenokratész mesélte el krónikáját a híres eskütételek nélküli nagy athéni pereiről, a város egyik legfeddhetetlenebb embereként tartották számon, s legjobban a legszavahihetőbb embernek az Akadémián, az alapítótag: Platón mellett, ahogy egyébként a város zegzugában is a városiak őt kedvelték a legjobban. Nem ismertek nála őszintébb embert. Egyszer társai megheccelték, méghozzá egy furulyás hetérával kedveskedtek neki, kit a lészája alá rejtettek, s a zenészhölgy, csak annyit mondott róla, hogy: - „egy merev furkósbot mellé fektettek be.”
A napot, mintha felhőburok árasztaná el a firmamentumon, szétszabdalva ezzel az időreláció fizikai normáját, amely a föld és az ég között természeti törvényt vet ki. Theophrasztosz mérte az időt, a hőmérsékleti tanulságok ismeretében tudományos leletei feljegyzéseként analizálta: a hajófa és a magukkal cipelt kísérleti kőzetek higanyszálainak a hőtágulási stádiumát. Ez esély volt reá megállapítani a napállást. Még a távolból morózus zsibongás küldött egy utolsó emléket a

hajóutasainak, akiknek már csak egy megnyíló vándor mesekönyvvé fluktuált az ébresztőjelből átvedlett pihentető szimptómává ez a kis nyugtalan utazás.
Thuküdidész emlékiratai forogtak körükben orális úton, amelyek az elmúlt évszázadban beszámoltak a Xerszész vezényelte perzsavészről, Eratoszthenész spártai despota és Lüsziasz grandiózus emlékekbe nyílalt vitáikból fennmaradt történetírásokról, amelyek terjengenek tanulmányi és hivatalos vitaaktákon is sorról-sorra, s lényege a mai formai rangban Démoszthenész helyettesének: Hüpereidész száján hatnak vissza a görög politikában az athéni törvénytanácsok testületi ülésén.
Xenokratész: - A szomszéd Megara városa, mikor korinthoszi bajtársként izzított lángnyelveket Athén kőtengere alatt, s mikor Poteidaiával kötöttek Athén-ellenes paktumot - a déloszi szövetségben - ekkor kezdődtek igazán a belső transzregionális szakadások megmutatkozni, amely egy súlyos majdnem harmincéves háborúhoz vezetett.
Eudémosz: - Lüszandrosz, az ephészoszi hajóhadparancsnok sikere, aki Athén felett végleg eltörte 404-ben a dárdanyelet, ő volt az, aki a notioni ütközet végeredményével - két évvel korábban - már a perzsa királynak: II. Dareiosz fiának a dicséretét is elnyerte és a spártai-ügynek immár perzsa támogatásával serkentette ellenünk az árjákat, méghozzá az anti-déloszi liga korinthoszi szövetség hitével, amelyet az Attikán árulóként emlegetett, ám Szókratész életét mindennek előtt megmentő Alkibiadésznek is sietve kellett meglovasítania.
Xenokratész: - Az utóbbi nevet viselő fekete bárányra azt hiszem, nem szívesen emlékszik szeretettel Athén. Lüszandrosz meggyilkoltatta, vagy meggyilkolta?
Theophrasztosz: - De volt ott egy spártai vezérfejedelem, aki Pauszaniasz nevét viselte, s a Periklész hagyta ürességben, unokaöccse: Alkibiadész maga mögött hagyta káoszban úrrá tudott lenni az athéni politikai botrányok nehézségein, s annak nyomán, hogy később Spártában megvádolták, mégis segítette közös, nagy városállamunkat, hogy újra politikailag szilárd hatalom kezelje a Köztársaság alkotmányügyeit. Bár a harminczsarnoknak a hatása még mindig itt él velünk a társadalom lelkében, unalmat űzően az arkhóni vezetést, törvénykezési és bírói testület hamvait szórja szét 4 égtáj felé a félszigeten. Megtört már régen a tisztességes politizálásra kellő igénye az államférfiaknak. Mintha nem létezne már államerkölcs, és polgári jogrendszer, mintha megszűnt volna az alkotmány erejének a tisztelete, s csak hivatkoznak rá, míg a tárgyalások előtti eskütételt be nem teljesítik. Távol vannak Themisz mérlegeinek tányérjai, itt már a mérleget az idegenpárti polgárhősök szónoklati és igazságtól távoli ténykedései vetítik polgári szokásjog alá. „Nincs igazság, nincs semmi.” Kalliposz eszéjének egyik preambulumja szólt így. Jelenleg alighanem a legnagyobb vita ezidőben Aiszkhinész és Démoszthenész „Hűtlen Követségről” szóló alkotmánypere, amely Aiszkhinész Timarkhoszt megsértő vádbeszéde utáni válasza lett a Démoszthenész-pártnak, hogy a makedón-párti politikus erőnövekedésének a megállítására eredményes választ adjon.
Az emlékiratok történeteiben megfürödve a tenger vize is fedélzetre nyeste a rostélytornyokat, míg nem éjfél körül meglátták a leszboszi partokat a sötétségben, kikötői mólónak barátságos melegétől zengeni a tücsökzenét a leszboszi kikötő szelíd rítusában, mint igaz andante a füleknek eufórikus kegyelem volt.
A leszboszi kikötői sátor volt egyetlen menedékük, ahol tanulhattak, de koncentrálni egyikük sem mert. A félelem és ijedtség könnyeket csalt az arcokra, Pythias és Arisztotelész már régóta egymáséi. Theophrasztosz féltette rokonait, kiket meggyőzni szinte lehetetlen volt, hogy el kell hagyniuk e szülőházukat, ismert takácsműhelyt hagyott apja, Melanthész is fiára, s öregek voltak már a felmenők. Muszáj volt tenniük valami sürgőset, ha hirtelen kell elmenniük.
Xenokratész: - Hallottam egyes terjengő szószátyároktól, hogy a rodosziak érdekszemélyek, kik titokban trónusa alatt állnak valakinek, meggyalázzák a görögséget, pajzsjeleket, behódolnak földek javaiért, s pénzért, adósrabszolgákért a nagyobb grandoknak, s így hozzájuk közvetlenebb Artakhsajszá Birodalma. Rodoszból könnyebben érik el hajóval Khüproszt, s Egyiptomot.
Arisztotelész: - Sejteni véltük a kudarcot, ez vérrontás, s kegyetlen közjáték, melyben aljasajkúak

bitorolnak trónt, s javakat. Eljő az idő, hogyha mátkám Püthiasz is úgy kívánja, még megéljük, hogy görög lovasok kígyóvonalban hatolnak tőrt Anatólia szívébe, hogy azt a gyalázatot Perzsia, mely legalább két évszázadra megkeserítette életünk jól megszenvedje, immár megjegyezze. Görögök vagyunk, s halhatatlanok! - Legalább esküvőnk itt még indigóban kobzott dallamaiban lírai szerepköröket.
Xenokratész: - Nehéz elhinni, hogy megkötött kézzel sírunk, mikor valljuk be, gyáván megfutamodtunk, küldetésünk más, mint kardtáncra hívni a szekértáborok ellenzőit, s egzecíroztatni spártai hopliták újabb növendékeit. Másból sem állana a spártai politika, csak kolonizációból, területszerzésről ásítoznának nyers hírterjesztéseket az attikai lapok, s csehók ittasainak tivornyái, ma-holnap elnyel minket is Fülöp király. Vagy netán, majd fia: III. Sándor teszi ezt meg?
Theophrasztosz: - A kis Alexandrosz már vár a hercegi szobába, s a palota gondnok már Ura utasításai szerint tölti ki neked a földünk legédesebb borát, Mester.
Arisztotelész bólogat, érti a célzatokat. Fejét felrántja, s hangját méltatja, így felel:
Arisztotelész: - Elfogadom a gondolataitokat! Azt hiszem a legkönnyebb etika- filozófiai, és államhumánus cselekedet, ha görögbaráttá tesszük a makedón-udvart, s általuk nyerhetjük meg a legtehetségesebb politikusokat, kik Hellászt óvó kezükkel fonják át, s katonai törekvéseikben támogatják az államosítási terveket, melyben Iszokratésznek valójában igaza volt. A démoszthenészi út görög ízeket csal az elmébe, de csak fejletlenséget és zűrzavart, s káoszt okoz egy rendíthetetlen perzsa akció alatt. Értelmetlen volna ezen vitatkoznom azokkal, akiknek az érdekeit próbáltam szolgálni hosszú éveken át, de mind cserben hagytak, egytől-egyig. Mind elárultak emberségességemben, s tudományos munkám terén. Az athéniak nem szent lelkek, s sosem lesznek azok, ha a darázsfullánk élén kívánnak meghunyászkodni, tegyék, de ne hazánk kárára, mert az megbocsájthatatlanná lesz egy életen át. A többiek elhallgattak, egy kis ladikkoccanás hallatszik a partudvarból, a kis szárnyas hajók düledeznek egymásra, s koránt érkeznek a varjak, Cassandra szent állatai, valami elhallgatott ebben a pillanatban, valami történt a távolban, melyre hangos emberi ordítás jelenti a komor újságokat a fenti ütközetről. Eszeveszett futószalagon érkező, rohanó polgárok, s szegények cipekednek, komoly a gond. Felálltak az arisztoteliánusok térdepelésükből, s bár az elesett hősök hangját a humuszban nem hallják meg, nem küld visszhangot nekik, az élőket viszont nagyon is ismerik, hangjuk gyilkos. Híreszállt egy menekültnek ki zengette Arisztotelész nevét, s hozta hírét, hogy elfoglalták Atarneuszt, s kútágasra húzták Hermeiaszt. A hír nem tétovált, tanúk jelenlétében megerősített a hős Hermeiasz lelkének üdvéről, s Leszbosz is lám végveszélyben, azonnal vissza kell hajózni Attikára vagy Sztageirába, hírét vinni minden tisztes polgárnak, ki még érez haragot, s fegyvereknek markolatát, lovaknak nyergét, Anatólia újra elveszett, mint II. Kürosz alatt először, de az erőviszonyok megváltoztak, melyben a makedónok is felveszik a versenyt. Azonnal tovább kell állniuk, menekülni, ahogy csak tudnak, itt ez nem egy drámai regény, a valóság szikárléptű szikraként hasít a feddhetetlenül félénk, s ingerületes tudatukba.
- „El kell tűnni vagy el kell veszni!”
Harsogják mindahányan itt maradtak egy kupacban.
Sok menekültnek segítenek fedélzetre szállni, meg is telnek a hajók. A távolság innen csak 3 vagy 4 nap Sztageirába. A tömeg látszata visszakozta Arisztotelészt azon döntésében, hogy Attika felé vegyék rögtön az irányt, sok a civil a hajókon, a legbiztonságosabb, ha észak-nyugatra hajóznak. A hajókat megrakják, néhány öszvért is menekíteni próbálnak, hogy ne jussanak martalócok kezébe. A dunyhás árbócok felhajlított képében mindenki elhelyezkedett már a hajók fedélzetének talaján, s indulhatott is a gyászba boruló, siratómenet az Istentelennek számított északi sziklák felé. Az anatóliaiak, kik nem ismerték netán a görög városállamokat egy védelmi szövetségre vágytak, s újra bízni valakiben, aki megválthatja őket, bálványként tisztelhetik. Ahol tisztavízben fürödhetnek és a kegyelem tanácsosságának hitével kezdhetnek új életet. Talán a tanítók tanítója is épp erre vágyik már azóta, mióta elvette szentként tisztelt, hősiesen népközpontú barátjának leányát: Pythiast. A

kürt jele megszólalt a kormányos szájában. Xenokratész érdeklődően kopogtatott be a hátsó kabin tolóajtajának ébenfadeszkáján, kérdezve, hogy az újdonsült pár, kik az utóbbi időszakban gyorsan egybekeltek, jól vannak-e!? Kissé elharapott, indulatában háklisnak kivehető, bár természetességében kedves, orrhangon leadott válasz hozta tudomásul Arisztotelész ajkáról a csalódott közhangulat ábráját, s tartalmában pediglen az igenlő választ is. A mester beféskelte magát a hajófenék rejtett kabinjába, s felszólította Xenokratészt, hogy az indulás megkezdődhetik. S így vonultak a szürke őszbeborult viharnak induló, kegyvesztett égboltozat alatt, mindannyian. Arisztotelész, s már felesége: Püthiasszal karöltve, a fiatal nő a vállára hajlott, s így vették Sztageira felé az irányt, mely közelebb van, s mialatt csilingeltek a kabin Hermeiasz emlékét őrző medáljai, úgy írta végeláthatatlannak tűnő hosszú sorait Arisztotelész is a szentlélekről, a dübörgő, s majdan viharrá ődöngött természeti színdarab utolsó, és egyetlen még kalandosnak mondható fejezetében.

Paranics László: 2018. július 18-20

Érdekességek a hellenizmust megelőző közvetlen, tudományos időszakban történő, ókori mementoár -historica megírásáról:
1. Az ókori görög történelmen és mitológiai irodalmi műveken felbuzdulva írtam meg saját, kis novellámat, méghozzá az egyik eldugott, s kevésbé érdekelt korszakáról választottam kedvenc történetet magamnak, melyet természetesen saját empirikus, s szubjektív megközelítésből fogalmaztam át, s jegyeztem le. Itt kifejezetten mitológiai tényezők, mint látni fogjátok, vagy láttátok nincsenek - egy-egy isteni nevet leszámítva: Hesztia, Aszklépiosz, stb. Ez egy teljesen egyéni történet-irodalmi vázlat az egyik egyetemes, s híres ókori Görögország történelmi korszakának egy-kevés évéről.
2. Körülbelül Platón utolsó évétől Kr.e 347-től, egészen az Atarneuszt elérő perzsa-invázióig Kr.e 344-ig tart kronológiai síkon a történetem történelmi betekintése.

„Üzenet a halottak soraiban izgágán, helyét nem találó Arkhütasz lelkiüdvéért."